

doi: 10.3935/rsp.v21i3.1231

4th EMES INTERNATIONAL PhD SUMMER SCHOOL »THE THREE SE PILLARS: SOCIAL ENTREPRENEURSHIP, SOCIAL ECONOMY AND SOLIDARITY ECONOMY«

Temišvar, 29. lipnja - 02. srpnja 2014.

Nakon tri uspješna izdanja EMES-ove doktorske ljetne škole, na sveučilištu na Korzici (Francuska) 2008., sveučilištu Roskilde (Danska) u 2010., i sveučilištu u Trentu (Italija) u 2012., ove godine su EMES i Western University Timisoara organizirali četvrtu EMES-ovu doktorsku ljetnu školu namijenjenu istraživačima koji provode istraživanja u širokom području SE stupova: socijalnog poduzetništva, socijalne ekonomije i ekonomije solidarnosti. Ljetna škola održana je u Temišvaru, Rumunjska od 29. lipnja do 2. srpnja 2014.

S više od 120 studenata iz više od 30 zemalja koji su do sada sudjelovali u prve tri ljetne škole, EMES-ova ljetna škola polučila je uspjeh, što je dovelo do pokretanja EMES mreže doktoranada u 2008. i stvaranje EMES bloga mladih stručnjaka u 2011.

EMES¹ je istraživačka mreža etabliranih sveučilišnih istraživačkih centara i uglednih istraživača čiji je cilj izgraditi europski korpus teorijskih i empirijskih znanja, u disciplinama i metodologijama, oko pitanja trećeg sektora. Njihov angažman rezultirao je brojnim publikacijama te su uključeni u značajan broj aktualnih europskih projekata, među kojima i niz projekata iz EU *Seventh framework programme* (FP7). Osim toga, na početku 2013. EMES je postao globalna mreža znanstvenika zainteresiranih za socijalno poduzetništvo, s

kategorijom članstva posvećenom doktorskim studentima.

Na ovoj doktorskoj školi sudjelovalo je 35 doktorskih studenata i mladih istraživača sa sveučilišta diljem svijeta, s predstavnicima sa svih kontinenata, izuzevši Australiju. Sastav sudionika potaknuo je razmjenu različitih perspektiva i vrsta iskustava koje predstavljaju specifičnosti zemalja odakle su sudionici dolazili. Ova doktorska škola u tom smislu može se punopravno nazvati globalnom.

Akademski odbor sastojao se od 18 uglednih profesora sa sveučilišta diljem Europe s dugogodišnjim iskustvom u područjima socijalnog poduzetništva, socijalne ekonomije i trećeg sektora. Neki od priznatih istraživača koji su sudjelovali u radu škole, između ostalih, su Taco Brandsen, Bernard Enjolras, Adalbert Evers, Lars Hulgård, Marthe Nyssens, Victor Pestoff.

Program je organiziran tako da je, kroz tri četiri dana, sadržavao plenarne konferencije, radionice i paralelne sesije u kojima su mladi istraživači izlagali i dobivali povratne informacije o svojim istraživanjima i doktorskim tezama. Na doktorskoj školi održano je pet plenarnih konferencija.

Prva je nosila naziv *The SE field in a multidimensional perspective* na kojoj su izlagali Silvia Ferreira, Lars Hulgård i Simon Teasdale, dok je Marthe Nyssens bila moderator. Socijalno poduzetništvo predstavljeno je kao izrazito izazovan koncept zbog mnogostrukih tipova organizacija i djelovanja koje predstavlja. Isto tako, naglašena je kontekstualnost socijalnog poduzetništva i njegova osjetljivost na okolinu u kojoj se nalazi. Predstavljene su i različite škole mišljenja koje pokušavaju konceptualizirati područje, kao i izazovi prema njegovom definiranju i operativnom korištenju.

---

¹ Više informacija o organizaciji na <http://www.emes.net/>.

Sljedeće dva panela odnosila su se na metodologije projekata u koje je EMES uključen.

Prvi je bio *Panel on research methodologies in EMES international projects*, u kojem su projekte kojima su koordinatori predstavili Taco Brandsen (WILCO) i Bernard Enjolras (TSI).

Prvi je predstavljen FP7 projekt *WILCO² – Welfare Innovations at Local Level in Favour of Cohesion*. WILCO je za cilj imao istražiti, kroz komparativno istraživanje, kako lokalni socijalni sustavi utječu na socijalne nejednakosti i kako promoviraju socijalnu koheziju, s posebnim naglaskom na povezanost između inovacija na lokalnoj razini i njihova uspješnog prijenosa i provedbe u različitim kontekstima. Projekt je identificirao tipove socijalnih inovacija u kontekstu gradova Europe te je sagledao karike koje nedostaju između inovacija na lokalnoj razini i njihova uspješna prijenosa u druga okruženja.

Drugi predstavljeni projekt je FP7 projekt *The Contribution of the Third Sector to Europe's Socio-economic Development; Third Sector Impact – TSP³* koji je počeo s provođenjem početkom godine. Glavni cilj projekta je stvaranje znanja koja će dodatno unaprijediti doprinos trećeg sektora i volontiranja socio-ekonomskom razvoju Europe. Tematski stupovi na koje će se projekt fokusirati usmjereni su na sljedeće aspekte europskog trećeg sektora i volontiranja: (1) definicija i veličina, (2) procjena utjecaja, (3) prevladavanje prepreka učinkovitosti i (4) uključivanje dionika.

Drugi *Panel on research methodologies in EMES international projects* predstavio je također dva projekta u začetku i održan

je pod vodstvom Marthe Nyssens (ICSEM) i Michaela Roya (EFESEIIS).

International Comparative Social Enterprise Models – ICSEM⁴ projekt koji kao svoju glavnu specifičnost navodi geografsku pokrivenost: njezin je cilj usporediti modele socijalnog poduzetništva i proces njihove institucionalizacije širom svijeta. Projekt se oslanja na sudjelovanje velikog broja znanstvenika iz svih regija, koji doprinose analizi modela socijalnog poduzetništva iz perspektive pojedinih zemalja ili specifičnih područja.

EFESEIIS⁵ – *Enabling the Flourishing and Evolution of Social Entrepreneurship for Innovative and Inclusive Societies* je FP7 projekt koji za cilj ima proizvesti nova znanja koja će omogućiti razumijevanje uvjeta pod kojima socijalno poduzetništvo počinje, razvija se i može doprinijeti rješavanju društvenih izazova na održiv način. Pri tome će se poseban naglasak staviti na razvijanje teorije koja objašnjava razvoj socijalnog poduzetništva u svim različitim oblicima koje je poprimilo u Europi, identificiranje faktora eko-sustava koji omogućuju razvoj socijalnog poduzetništva te identificiranje nove generacije socijalnih poduzetnika.

Researching SE-related topics: Some qualitative and quantitative approaches s izlaganjima Andrea Bassia i Carmen Marcuello bila je sljedeća plenarna sesija koja je uvelike pomogla u razumijevanju metodologije istraživanja socijalnog poduzetništva i socijalne ekonomije. Posebno su istaknuti konkretni primjeri provedenih istraživanja. Kroz različite pristupe, kvantitativni (Marcuello) i kvalitativni (Bassi), prikazalo se kako je moguće pristupiti

² Više o projektu i njegovim rezultatima <http://www.wilcoproject.eu/>.

³ O ustroju, ciljevima i napretku projekta možete doznati na: <http://www.thirdsectorimpact.eu/>.

⁴ Za one koji žele znati više o projektu: <http://www.iap-socent.be/icsem-project>.

⁵ O projektu saznajte na: <http://www.fp7-efeseiis.eu/>.

istraživanjima socijalnog poduzetništva i socijalne ekonomije.

SE across disciplines: Reflections on future research avenues bila je posljednja plenarna konferencija u okviru kojih su predavanje održali profesori Benjamin Huybrecht i Victor Pestoff, dok je moderator rasprave bio Nicolae Bibu. Na njoj se otvoreno promišljalo o budućim razvojinama istraživanja socijalnog poduzetništva i socijalne ekonomije i kakav značaj sektor može poprimiti u modernim društvima po pitanjima demokracije, partnerstva i uključivanja u vladavini i razvijanju inovacija.

Isto tako, na ljetnoj školi održane su dvije radionice s posebnim značajem za budući rad i razvoj karijere mladih istraživača. Prva radionica, *Social media for academics*, održana je pod vodstvom Andrésa del Toroa. Iskustvo radionice istaklo je da je razumijevanje gdje se društveni mediji uklapaju u diseminaciju istraživačkih rezultata, povezivanju s drugim istraživačima i dionicima u području interesa kao i komunikaciji sadržaja, planova i informacija izrazito bitno. Poseban naglasak stavljen je na proces osobnog brendiranja.

Druga radionica *Surviving the PhD: Defining your post-PhD academic career path* bila je potaknuta izlaganjima Anaïs Perrilleux i Benjamina Huybrechtsa. Mladi istraživači iskoristili su prigodu da podijele svoja iskustva u mogućnostima nastavka karijera nakon završetka doktorskog studija. Karijera znanstvenika u tom razdoblju opterećena je raznim neizvjesnostima u pogledu smjerova i oblika daljnjeg angažmana i ova radionica je svakako pridonijela da se na neki način istraživači upute u načine oblikovanja svog djelovanja u tom ključnom tranzicijskom razdoblju.

Poseban naglasak ljetne škole bio je na pružanju personalizirane povratne informacije i podrške putem rada u grupama za raspravu o istraživačkim projektima sudi-

onika ili doktorskim tezama. Svaki sudionik doktorand dobio je za vrijeme trajanja ljetne škole kroz četiri paralelne sesije sa svojom manjom grupom koja je uključivala druge doktorande i dva profesora priliku za predstavljanje, dobivanje personalizirane povratne informacije te preporuke za daljnji rad i poboljšanje svog istraživanja ili teze. Osim toga, pružile su se razne mogućnosti za neformalne dijaloge koji su dalje elaborirali neka otvorena pitanja, pružile kontekst argumentiranih rasprava koje o istraživačkim pitanjima, pristupima i teorijskom razumijevanju i omogućile prostor za razvijanje suradnje.

Na ljetnoj školi održan je i sastanak *EMES PhD studentske mreže* na kojoj su razmatrane ideje o budućem razvoju mreže, a škola je završila dodjelom potvrda o uspješnom sudjelovanju.

Četvrta EMES-ova doktorska ljetna škola nastojala je uvesti inovativne pristupe proučavanju socijalnog poduzetništva, socijalne ekonomije i ekonomije solidarnosti. Doktorska škola predstavljala je mjesto za teoretske i praktične rasprave i radionice. Zanimljivi tekući ili završeni istraživački projekti uključeni u ljetnu školu bili su vrijedni resursi za ilustraciju inovativnih istraživanja o SE stupovima te socijalnim inovacijama i trećem sektoru.

Cilj ove doktorske ljetne škole bio je participatorno učenje o evoluciji područja, uključujući glavne teorijske pristupe i moderna kretanja tema socijalnog poduzetništva, socijalne ekonomije i ekonomije solidarnosti, ali i stavljanje naglaska na dizajn i metodologiju izrade doktorskog rada. Ti ciljevi, ali i uspostavljanje i širenje *peer* mreže te poticanje međunarodne dimenzije studiranja i sudjelovanja čine se, prema osobnim iskustvima, sasvim ostvarenim.

Ova EMES-ova doktorska ljetna škola obimom tema koje obuhvaća predstavljala je neizbježno mjesto za daljnji napredak

mladih istraživača u znanjima o socijalnom poduzetništvu, socijalnoj ekonomiji i socijalnim inovacijama kao integralnim dijelovima trećeg sektora. Omogućila je istraživačima da budu u trendu sa suvremenim temama istraživanja o trećem sektoru, da razmjene iskustva s drugim kolegama, dorade znanja o metodologiji istraživanja fenomena socijalnog poduzetništva i socijalne ekonomije te budu obogaćeni novim znanjima, iskustvima i perspektivama.

Danijel Baturina
Poslijediplomski doktorski studij
socijalne politike

doi: 10.3935/rsp.v21i3.1244

SOCIJALNI I EKONOMSKI KONFLIKTI U RAZVOJU TRANZICIJSKIH ZEMALJA

Budimpešta, 02.-04. studenoga 2014.

Konferencija *Social and economic conflicts of transition towards democracy and market economy Central and Eastern Europe 25 years after – in a comparative perspective, A silver jubilee conference, 25 years of Metropolitan Research Institute (MRI)* održana je od 02. do 04. studenoga 2014. u Budimpešti.

Konferencija je bila dobra prilika kako bi se ponovno razmotrio i prevrednovao razvoj zemalja srednje i istočne Europe kroz europsku perspektivu, s posebnim naglaskom na novim zemljama članicama Europske unije. Raspravljalo se o promjeni pozicije regije, analizirana su postignuća, pitalo se kuda regija ide te kako ju vide iz drugih dijelova Europe.

Metropolitan Research Institute (MRI) predvođen uglednim istraživačima Ivanom

Tosicsem i Joszefom Hegedüsem razvio je opsežnu regionalnu mrežu istraživača koji su se ponajviše bavili problemima urbanog razvoja i stanovanja, te općenito socio-ekonomskim razvojem tranzicijskih zemalja. MRI je uspio zainteresirati i krug uglednih istraživača iz svijeta za razvojne probleme u tranzicijskim zemljama. Naime, važno je istaknuti, radi se o privatnom institutu koji su 1989. godine osnovali spomenuti istraživači u suradnji s uglednim kolegama iz svijeta.

Panel-rasprava o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti srednje i istočne Europe bila je prilika kako bi se čula mišljenja iz i izvan regije. Ugledni mađarski sociolog, svjetskoga glasa, Ivan Szelenyi kaže kako je regiju obilježio liberalni pristup razvoju tijekom 1990-ih, dok se pogledi u sadašnjem vremenu poslije krize mijenjaju. Podsjetio je na prisporodbu savjeta o razvoju kapitalizma koje je preko noći davao američki ekonomist Jeffery Sacks. On govori o teškim procesima demokratizacije te o virusu putinizma i razvoja prebendarskog kapitalizma u kojem se sve više vlada kriminalizacijom svojih političkih protivnika. Robert Buckley, s New School University, New York, dugo je u regiji radio kao konzultant Svjetske banke. Prema njemu, ključni je problem nastao kada je vlasništvo ranijih državnih stanova preneseno na građane uz veoma niske cijene. On drži kako je Svjetska banka imala relativno mali utjecaj na promjene koje su se događale. Pal Barross, s Central European University, Budimpešta, ima relevantno domaće i strano iskustvo. Ključni problem zemalja u regiji vidi u tome što nisu izgradile odgovarajuće postojeće institucije koje bi se nosile s različitim razvojnim izazovima. Na primjeru razvoja Budimpešte pokazao je u kojoj se mjeri urbana struktura tranzicijskih gradova razlikuje od velikih europskih gradova. Naime, središta tranzicijskih gradova ispra-